einem peinlichen Eingriff in die Daseinsspäre des Nebenmenschen: Wir müssen daran denken, dass wir vom Nebenmenschen nie so viel wissen, dass wir von ihm, und gar zu ihm sprechend, „Wahrheiten" behaupten könnten[1]: so stellt sich denn ein vorsichtiges „du wirst wohl sein" als schüchterneres, bescheideneres Äquivalent eines allzu prallen „du bist", ursprünglich nur als stilistische Nuance ein.

LEO SPITZER.

Versuri vechi.

Intr'un manuscris de 148 foi, scris cu chirilice, aflat de studentul P. Bârlea din Mogoş în 4 Aprilie 1926 şi dăruit mie, alături de mai multe colinde şi cântece de stea în versuri, de fragmente din *„Mântuirea Păcătoşilor"* (Ἁμαρτολῶν σωτηρία) etc. („Pentru minunea care s'au făcut cu zugravul", „Pentru copilul cel de un an carele l-au păzitŭ Născătoarea de Dumnezeu sănătos", „Pentru celŭ ce l-au dat mumă-sa dracului la zimislirea ei", „Intr'o cetate era un omŭ anume Ioan", „Epistolia Maicii Domnului", „Epistolia Domnului Nostru Isus Hristos", „Tâlcul Sfintei Liturghii", „Viaţa şi muncile Sfântului Mucenic Chirilă", „Întrebări şi răspunsuri", „Pentru Sfântul Ioan Cucuzel", „Pentru Teofil carele s'au lăpădat de Hristos cu scrisoare", „Plângerea Maicii lui Isus Hristos în versuri", „Vers la nuntă", „Vers la Crăciun" şi mai multe alte „versuri" şi scrieri apocrife scrise de alte mâni) se găsesc: mai

[1] Daher im Neuenglischen die bekannte Verteilung im Futur *I(we) shall go — you will go*, vgl. Deutschbein, System der neuengl. Syntax S. 140: „*Shall* drückt frühne, eine bestimmtere Zukunft aus als *will*. Von dieser Basis aus ist die gegenwärtige Verteilung von *shall* und *will* begreiflich. Ich kann naturgemäss über meine Person und deren zukünftiges Verhalten bestimmter aussagen als über die 2. und 3. Person". Dass im Spanischen nun gerade das sozusagen weissagende Futur statt des Präsens eintritt, könnte zum Engl. im Widerspruch empfunden werden: aber das sp. *eres ist* eben nicht das bestimmt weissagende, oder, wie Lerch sagen würde, das kategorische Futur, sondern das suggestive, sanft insinuierende: „du wirst wohl".

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34

întâiu, ca un fel de introducere, un *Cântec mângâios;* apoi două cronici rimate, versuri populare de dragoste scrise sau, mai bine, copiate de un bâjenar cu numele „Nicolae" (cf. f. 97 r°), care, după limbă, poate să fi fost oltean și, după 1769, să fi trecut munții în Ardeal. „Această sfântă carte" o cumpărase din „Jeoaj" (Gioagiu) în „luna lui Cuptor în anul 1810", „cu plată foarte multă, cu bani cu 2 zloți buni" Niculae Cojoc din Valea Râului. In 1823 „această epistolie" era tot a „bătrânului" Niculae Cojoc. „Versurile" mai nouă sânt scrise începând cu acest an, unele abia în 1842. In 1849 „Moise Samuel de Csora" scrise în patru limbi următoarele: „Gegen diese Anweisung. Féljen az Istentől senkitől se tarts. Pune nădejdea în Dumnezeu și te vei mântui. Confide Deo et salvus eris. Deus, deus meus, ad te de luce vigilo, salva me, ab hoste inimico libera me, protege me, Domine".

Versurile și celelalte texte ale bâjenarului Nicolae au fost scrise cu siguranță înainte de 1800.

Cântecul al cărui titlu ar trebui să fie *„Istoriia Țării Românești de la leat 1769"* și care se găsește și în ms. 1319 al Academiei Române (v. N. Iorga, *Ist. lit. rom. sec. XVIII*, v. I, pp. 501—502, și *Ist. lit. rom.*, ed. II, v. II, p. 559; pentru comentar cf. și Al. T. Dumitrescu, *Trâmbiță românească*, în *AAR.*, XXXVII lit., pp. 33—35), în altul de la 1789 care-i aparține bibliotecii Episcopului de Buzău Dionizie (publicat de N. Iorga în *Revista istorică*, IV—1918, pp. 156—162), într'un al treilea în proprietatea d-lui C. C. Giurescu, unde e mai complet și are titlul *„Istoria Țării Rumânești și a Bucureștilor, săracii"* (cf. *Omagiu lui I. Bianu*. București, 1927, pp. 201—202) ne trimit înainte de această dată.

De asemenea și cântecul despre luarea Hotinului de Ruși, care s'ar putea data din 1768 (cf. N. Iorga, *Ist. lit. rom. sec. XVIII*, vol. II, p. 463; o variantă cu titlul „Versul lui Hotin" a publicat M. Gaster în *Rev. pentru ist., arh. și filologie*, II—1883, pp. 335—336, făcând nota: „Această baladă istorică care se rapoartă la evenimentul din anul 1769 arată acuma, mai presus de ori ce îndoială, vechimea

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34

relativă a acestor cântece din manuscriptul de faţă, că sânt în orice caz mai vechi decât data scrierii lor").

Şi deosebitele manuscrise în care se găseşte *„Mântuirea Păcătoşilor"* (Ἁμαρτολῶν σωτηρία), carte foarte cetită în secolul XVIII, ne fac să credem că manuscrisul nostru a trebuit să se scrie pe la sfârşitul acestui secol. Cea mai veche traducere românească din această carte o avem din 1692 şi a fost făcută de un oarecare Cosma (Ms. Eminescu). Specimene din ea se găsesc în *Chrestomatia* lui Gaster, vol. I, pp. 299 ş. u. (cf. şi p. XLIX, precum şi N. Iorga, *Ist. lit. rom. XVIII*, vol. I, pp. 426—427). Celelalte manuscrise se opresc şi ele pe la 1810, data când manuscrisul nostru a fost cumpărat de Niculae Cojoc: manuscrisele Academiei Române Nr. 176, 182, 289, 431, 442 (cf. *Catalogul manuscrisele*, vol. I, pp. 405, 417, 635; vol. II. pp. 125, 442); alte două manuscrise se amintesc la N. Iorga, *Manuscriptele Mănăstirii Cernica*, N-rele 90 (p. 14) şi 104 (p. 16); manuscrisul Victor Moldovan de la 1806 descris de mine în *Anuarul Inst. de Ist. Naţ.*, Cluj, IV[1].

Două variante vechi din *„Versul"* sau *„Cântecul străinătăţii"* publică Gaster, *Rev. p. ist., arh. şi fil.*, II—1883, p. 320, Nr. XI şi XII. Una din ele (Nr. XII) se aseamănă foarte mult cu cea din manuscrisul nostru. Cum arată Gaster, l. c., ea se găseşte mai întâiu într'un manuscris din 1784 (p. 290) cu titlul *„Cântecul voinicului străin"*, apoi în altul de la 1800 cu titlul *„Stihurile omului străin"*, în sfârşit în deosebite colecţii de poezii populare, începând cu A. Pann şi V. Alecsandri.

---

[1] *„Cazaniile păcătoşilor"* din „Codicele Dornean", scris de „Nechita dascal" din „satul Dorna" „la veleat 1790" (cf. Dimitrie Dan, *Codicele Dornean numit Mântuirea păcătoşilor*. Ediţiune separată din „Candela", Cernăuţi, 1899) şi din „Codicele Leca Moraiu", scris „la anul 1784 dech. 10" de călugărul „Ionichie de la Homor" (cf. Leca Morariu, *Junimea literară*, a. XV, N-rele 3—4 din Martie-Prier, 5—6 din Mai-Iunie şi 11—12 din Noemvrie-Dechemvrie, 1926, în „Buletinul bibliografic", a. III—1926, Nr. 2, p. 3—4, Nr. 3, p. 5—6, Nr. 6, p. 9—10), sânt cu totul deosebite din punctul de vedere al conţinutului.

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34

Tot la 1784, deci înainte de A. Pann, se găsesc mai întâiu și *„In oraşŭ în Vifleimă"* (cf. Gaster, *Rev. p. ist., arh. și fil.*, II 1883, pp. 101—102, Nr. IV și X), *„Verșul pustiei"* sau *„Pustnicul"* (cf. Gaster, ibid., p. 231, Nr. XV, și *Lit. pop. rom.*, București, 1883, pp. 47—53), *„Verș mângâios"* (cf. Gaster, *Rev. p. ist., arh. și fil.*, II—1883, p. 324, Nr. XVIII, și III—1884, pp. 100—101, Nr. II), *„Trei crai de la răsărit"* (cf. Gaster, ibid., III—1883, p. 101, Nr. III), etc.

Nu este mai nou nici cântecul *„Pentru a lui Adam greșală jelnica din raiu izgonire"* (cf. *„Verșul lui Adam"* ap. Gaster, *Rev. p. ist., arh. și fil.*, II—1883, pp. 321—322, Nr. XV; pp. 323—324, Nr. XVI: III—1884, pp. 107—108, Nr. XIX și XX; *Lit. pop. rom.*, pp. 275—284) etc.

Reproduc deci aici nrele 1—3. 6 și 8 din „verșurile" de la începutul manuscrisului, iar subt 9 *„Verșul Hotinului"* pentru următoarele motive:

1. Pentru vechimea lor, cele mai multe avându-și originea cu siguranță în jumătatea a doua a secolului XVIII.

2. Nr. 1 este inedit și pare a se raportă la însăși viața celui ce a scris manuscrisul. Ca și Nr. 3 și 8, precum și unele părți din Nr. 6, are un puternic colorit popular.

3. Cele ce au variante publicate, se deosebesc foarte mult de acestea. Astfel sânt: *„Istoria Țării-Rumânești de la leat 1769"*, care în partea sa din urmă în manuscrisul nostru este cu totul deosebită și este mai lungă, *„Verșul Hotinului"*[1], *„Verșul pustiei"* sau *„Pustnicul"*, *„Verșul străinătății"* etc.

4. Pentrucă numeroasele variante ale *„Istoriei Țării-Rumânești de la leat 1769"*, ale poetului anonim, care după Al. T. Dumitrescu, o. c., p. 34, nota „pare a fi Ștefan Rusănescu", ca și cele ale *„Verșului Hotinului"* și o seamă din poeziile lui Ienăchiță Văcărescu (*„Cântec românesc"*, *„Sfătuire și rugăciune"* și manifestul în versuri

[1] Pentru a-mi dovedi afirmația, pe acesta l-am reprodus paralel cu varianta publicată de Gaster.

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34

„Trâmbiță românească“, ap. Al. T. Dumitrescu, *o. c.*, pp. 36—44) ne arată că întâmplările petrecute între 1765 și 1769 au avut un însemnat răsunet popular.

5. Cadrul în care apare mai întâiu *„Verșul“* sau *„Cântecul străinătății“*, care a trecut în literatura populară nescrisă, ne arată că el se întemeiază pe realitate: erà cântecul „băjenarilor“ refugiați din Principate în Ardeal.

6. Intăresc afirmația lui Gaster privitoare la felul de a lucrà al lui A. Pann, anume că acesta pentru publicațiunile sale „s'a folosit de manuscripte anterioare, schimbându-le adesea foarte puțin“ (*Rev. p. ist., arh. și fil.*, II—1883, p. 314).

1.

Cântec mângăios.

. 1 r⁰ Nu avuseiu ce să facŭ,
Ci scrisăiu ačasta carte
Că fuseiu sătos de toate.
Când cu condeiul că le scriiamŭ
Lacrămile îm ștergeamŭ.
Cât trăiiu tot năcăjiiu:
Când alții la veselie,
Iară eu la călătorie,
Lăsaiu toate la pământ,
Că nici de un folosŭ nu-m sântŭ,
Că lumea-i fără dreptate
Și într'un časŭ vorŭ peri toate.
O, maică mea cea ticăloasă,
Fii de acum sănătoasă,
Că iată maică că sânt dusŭ
Și sufletul îm iaste pus.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

f. 1 v⁰ Și mă rog măicu ‖ liță
Să mă erți cu credință.
Și acum lăcrămeziu
Că de acum nu te mai văz.
Că mie mi s'au supăratŭ de toate

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul“
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34

Şi m'am spăimăntat de moarte.
Vai de mine, ce fealiu de mă înstrinaiu,
Şi de măiculiţa mă depărtaiu.
O, amar şi prea amarŭ şi prea amarŭ.
O, ce iaste ačasta poveaste
De-m sosi fără de veaste
Şi făcuiu trupului dorŭ
Şi stau ca să mă omorŭ.
O, ce fealiu că câmpurile au îngălbenitŭ
Şi eu de maica am doritŭ.
Şi eu, măiculiţă, te întrebaiu :
— „Dacă bine îm voeşti
Pentru ce mă izgoneşti ?"
O, maică, de m'ai fi tu măngăiatŭ,
Nu m'aş fi aşa înstrinatŭ.
Adevărat, că ai şi dreptate
Că m'ai certat la toate.
D[u]mnezeu să-ţ facă parte !
Şi acum mă înstrinaiu,
Zioa bună cum luoai
Şi mâna că-ţ sărutaiu.
Şi foarte s'au supărat
f. 2 r° Şi din ‖ capŭ îş clătinea
Şi din gură aşa grăia :
— „Dă, Doamne, o boală grea
Şi-l ia din mâna mea
Şi dă, Doamne, o boală amară
Până în trei zile să moară". —
Dară alte multe cuvinte
Care nu le ţin aminte,
Aceastea mă înstrinară
Şi de toţi mă depărtară.
O lume, că câmpurile au îngălbenit
Şi toate florile plâng
Că de acum striin sânt
Ca nimenea altul pre pământŭ.
O, amar, tare mă înstrinaiu
Şi ai miei părinţi şi fraţi îm lăsaiu

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34)

Şi drumul că-l apucaiu.
Eu sânt săngur în lume,
Ca să nu-mŭ afle de nume,
Că înzădarŭ prin ţări de mă năcăjiiu,
O, rău fuseiu năcăjitŭ
De a mea viiaţă îm iaste urâtŭ
Şi aşa ochii închiseiu
Şi prin ţări că mă duseiu,
Plăngând cu lacrămi de foc,
Că nu avuseiu nič un noroc.
Iată că sânt călător,
Nu mă blăstăma să mor,
Că de voiu avea vr'o sănătate
Tot va fi de mine parte,
Că iată că mă duc plăngând şi suspinând
f. 2 v⁰ Că || nu avuseiu parte de lume.
O, vai, striinul de mine !
Şi ochii că-i închisei
Şi prin ţări că mă dusei.
Şi de acum îţ las aceste cuvinte :
— „Toţi (*sic*, = „tot") să-ţ aduci de mine aminte".
Şi cu suspin suspinamŭ
Că nici o măngăiare nu am
Şi aşa plângândŭ cu jale
Pentru a mea înstriinare.
O, ce jale când trecuiu şi munţii,
Ca să nu-m mai văz părinţii.
Şi eu mă duseiu în lume
Ca să să nu-m auză de nume.
Să ajung la boială
Să-m fac trupului certare.
O, maică, rău m'ai blestămat
De m'am aşa înstriinatŭ.
Şi eu toate le-am lăsat
Şi drumul l-am apucat.
O, tinereţele meale.
Că nu avuseiu parte de iale.
Dacă n'avuseiu în lume parte

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34

Mai bine voi voì moarte.
O, măiculiță, eu te întrebaiu :
— „Oare socotești să mă mai aibi ?“ —
Ce viaste ačasta, o poveste,
De-m sosi fără de veaste
3 r⁰ De vărsaiu lacremi || fierbinți
Ducând dor și de părinți.
Și mergând și prin brazi
Inghițiiu dorŭ și de frați,
Și mergând prin cămpul cu flori,
Inghițiiu dor și de surori. Amin.

2.

[Istoria Țării-Rumânești de la leatu 1769 și a Bucureștilor, săracii.]

Săracă Țara rumănească,
Cine să nu te jelească ?
Că ai rămasŭ țară la o stare
De ești vrednică de jeale.
Unde erai minunată,
In toată lumea lăudată,
Domnie ca o crăie,
Acum rămășășŭ pustie.
Toată țara risipită
Pănă în pământŭ sărăcită
Cămpii au rămasŭ pustii
De cerez [1], de herii, lei [2].
Căte orașe frumoasă
Toate păn' în pământ sânt arsă :
In Râmnic și la Buzeu
Totŭ ferise D[u]mnezeu,
Din mănăstiri și din casă
Multe rămăsease || nearse,
Iară acum mai de curund

[1] Sic, în loc de *cirezi*.

[2] Sic, în loc de *herahelii*. Dovadă că este vorbă de o copie.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul”
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34

Le arse şi aceale până în pământŭ.
In oraş în Bucureşti
De ce întâiu să te jeleşti ?
Unde iaste mintea omenească
Vrednică să socotească
Acel oraş frumos şi mare,
La o jalnică schimbare ?
Este lucru de mirare
Ce nu are asămănare :
Curţi boereşti şi grădini
Să le vez şi să suspini,
Prin toate este drum mare
Tocma ca drumul de seare.
Ce întâiu să scrii sau să faci ?
Mai bine este să taci,
Că primejdiia iaste mare
Şi mintea mea iaste scurtă.
Dară nu voiu să facŭ iştorie *(sic)*,
Ce numai o proctimie (*sic*).
Pentru ţara mea oi să facŭ
Măcarŭ să nu-m fie păcatŭ.
În patru părţ ale lumii
Prea numiţi era Rumânii,
Că sânt ascuţiţ la fire,
f. 4 r⁰ Dară n'au întră || ei unire.
Şi dintr'a lor neunire
Va veni ţării peire.
Iată acuma o văzum
Şi cu toţii o crezumŭ,
Că unii din neunire
Şi alţii din nemulţămire
Mâhnind pre D[u]m[ne]zeu
Ne-au sosit acesta răŭ
De la văleat 1765.
Fu primejdii mari şi mici,
Era în ţară nelipsite,
Să făcuse obicinuite.
Dară la leat 1769

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul”
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34

Văzum şi altele mai noao
Unde Turcii şi Tătarii
Avea războiu cu Muscalii,
Iară noi după a noastră stare
N'avem nič o supărare.
Chirastele, zahareale
Ne deprinseasem cu iele.
Iară la Noemvrie în şapte,
Joi spre Vineri din noapte,
Auzim un ţipet şi un zgomot şi un chiloman
De sputai şi de aman.
Nu puteai să te precepi
Ce socoteală vei să începi.
Unii zicea că sânt Tătari
Alţii zicea că sânt Muscali,
Iară anevoe să creade
Un lucru ce nu să veade.
f.4v⁰ Când începum a vedea mai || bine :
O mascara peste fire.
Ce să vezi şi ce să zici ?
O grămadă de calici,
Toate uliţile pline
De mişei, de porci de câine,
Cu câte un peştir legat de mâni
Şi în capŭ peine *(sic)* de găini.
Ori la care mergeai şi întrebai,
Ei-ţ răspundea stupai.
Nu puteai să le alegi,
Nici să le mai înţelegi.
Atâta auziia[i] stupai
Şi ne curăţiia de cai.
Noi până să ne dumerim
De prin hanuri să eşim,
Ei lucrasă şi prădasă,
Pre ţrei în pei îi lăsasă.
Iară maiorul Zgurali,
El putusă a năvăli
Şi cu a lui întrase

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34

Tocma la Vodă în casă.
Vodă dacă l-au văzut
Cu totul la el au căzut
Să ruga să defădipsească [1]
Pentru ca să nu jevuiască.
Iară el să auză nu vrea
Ce cu Deli-Costa vorbea.
Vodă foarte să ruga,
Numai cât nu-l săruta:
„Afiseame, paracaloasă"
Şi cu altele mai frumoasă.
Dar cor [2] . . . . . .
[Şi-atâta îl desbrăcară
Cât nimica nu-i lăsară.
Un rând de haine-i lăsară
Şi curând îl ridicară,
La Sfeti Gheorghi în han,
Unde era şi Vel Ban,
Fratele Măriei Sale,
Cu haremul dumisale.
Şi, după ce-l aşezară,
Iar la Curte se 'nturnară.
Să lăsăm până aici
Ca să vorbim şi de Turci.
Minune dumnezeiască
Făcu legea creştinească.
Ajutoriu dumnezeiesc
Făcu neamul creştinesc.
Această minune
Pentru a Turcilor mulţime.
Atâţia Anadoleni
Arnăuţi, Nicopoeni,
Şi-atâţi mici agalari,
Unul şi unul namdari (*sic*).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

[1] *Diafendifseascã.*

[2] Lipseşte o foaie. Textul îl întregesc după red. publ. de d-l N. Iorga.

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34

Să-i vezi fugând fără șale
De Țigani, de haimanale.
Dumnezeule ceresc,
N'am gură să-ți mulțumesc
Că mâna ta ne-au păzit,
Turcii de s'au îngrozit.
Acum de Turci să lăsăm
Și iar vorba s'apucăm.
După ce la Curte veniră
Luară ce mai găsiră,
Aleseră mai cu cap
Pe Gligore sin Scarlat,
Îl făcu ca un Hatman,
Să meargă la Sfeti Ioan în han
Și fără de vorbe multe
S'aducă pe boieri la Curte.
El, fiind politicos,
Îi aducea pă 'n tină pă jos.
Brâncoveanu ostenise
Pă 'n tină de nădușise.
Se mira cum să găsească
Tropos să se răcorească.
Dar, pănă își lua seama,
Volintirii-i luară blana.
După ce merseră la Curte,
Văzură acolo obraze multe.
Se uita toți cum mai tare
Să vază cine 'ntre ei mai mare.
Când să vezi, ce să vezi.
Să râzi ori să lăcrămezi ?]

f. 5 r⁰ Ședea || în Spătărie
Acela po[l]covnicul Ilie
Pă polcere Leposan,
Cu conteșul lui Ciocârlan,
Îmbrăcat, înfășurat (scris : *înfăruşat*)
De-ț spăriia (*sic*, = „păreà") că iaste umflatŭ,
Cu o săbioară încinsă

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34

Şi vorba lui cam cuprinsă (= „aprinsă“ ?),
La faţă cam rumeor
Şi numai cu capul gol.
De a dreapta Ardişanul
Şi de stănga Veruşanul,
Amăndoi arhimandriţ
Cu minte şi iscusiţi.
Dede „Măriia Ta“,
„Bl[a]gorodnicia Ta“.
Atâta de desŭ era,
Câtŭ îţi venea a vărsa.
Amândoi ţinea bastoane
Şi judeca din canoane :
Pă Armeni şi pre Ovrei
Îi lăsară numai în pei.
Deci boierii aşteptară
[Treaba], păn' să lăsară,
Că văzură pă Ilie
Despre dalba veselie.
Apoi nu prea zăboviră,
Ci să prilofolosiră [1],
Precum ca un om viteaz
Nič odată nu e treaz.
5 v⁰ Deč cu toate || acestea
Prea să lungeaşte poveaste[a].
Aveam o grije mare
De nu ar fi venit Nazarie.
Acesta cevaş au auzit,
La Comana au străjuitŭ,
Destul cu Turcii s'au lovit.
Mulţi dintr'ănşii au doborâtŭ.
Poate ne-au slujitŭ norocul,
Pă noi nu ne-au călcat focul.
De D[u]mnezeu am fost păziţi.
Dară nu de ostaş străjuiţi.
Aceastea să părăsiţi

1 Sic, în loc de *prilofolosiră*.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul“
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34

Şi altele să auziţi.
După ce pă Vodă îl gătiră
Numai decât îl porniră.
Făcură Aga pă Vărlam
Să dea oştilor nazam.
Deč veni veste la curte
Că vin oştii foarte multe,
Ca să între în Bucureşti
Iani să stai şi să priveşti.
Ţara mult să veseleşte
f. 6 r⁰ Dacă aude şi gândeaşte. ||
Şi blem, ne mai veselim
Şi mergeam ca să privim,
Dară de ne va veni vr'o ɔuteare
Ca să avem vr'o mângăiar
Clopotele trage toate,
Lumea aleargă pă moarte.
Când la oaste, ce să vez ?
Să râz au să lăcremez ?
Venea un Marcu căpitan,
Un mojic şi un brutan
Cu o fudelie[1] mare,
Abea să mişca călare.
Toate altele să laş
Şi să priveşti la ostaşi :
Numai vieri, plugari
Şi mămăligari,
Şi a lui numită oaste
Le era mare năpaste.
Unii cu frâne de tei,
Alţii cu scări de curmeiu,
Câte unul doi călare
Şi cu bundii la spinare.
Era o primejdie mare
De nu s'ar fi pus la o cale.
Boiarii să sfătuiră
Şi mai bine o nimeriră :

[1] Sic, în loc de *fudulie*.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34

Câţiva din boiari să să aleagă
La împărăteasa ca să meargă,
f. 6 v⁰ Să facă mare rugăciune ||
Pentru a noastră slăbăciune.
Deč boiari[i] să gătiră,
Numai de cât să porniră,
Plecă Mihai Măgureanul,
Nicolae Brâncoveanul,
Părintele Mitropolit,
Chesar Arhimandritŭ.
Aceştea vorŭ face treabă bună,
Că ačasta nu iaste glumă.
Dar Spătariul Pârvul, săracul,
Pentru ţară-îşŭ pusă capul
Tot ca să ne izbăvească
Din robiia cea turcească.
Sfârşit istorii (*sic*).

3.

[Versul străinătăţii.]

Săracă striinătate,
Mult ai fost fără dreptate.
Incunjuraiu ţările toate,
Şi de lume n'avui parte,
f. 7 r⁰ Că de mic am || prebegit,
Tot cu strinii am trăit.
Multe ţări am ocolit,
Odihnă n'am dobândităŭ.
Că câte frunză pre păduri
Şi muguri pre la vârvuri
Şi pre lume cât fluturi,
Mă strică mai multe gânduri.
Vine-m dorul une ori
Să mă sui pe munţi cu flori,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34

Să mă jeluescŭ cu hori
Că-m vine časul să mori.
Vine-m dorul câte-odată
Să mă sui pre munţi cu piatră,
Să mă uit în lumea toată
Pre unde-m umblat odată.
Văzui ţara şi lumea,
Marea şi cu Dunărea,
Pă deasupra măgura [1],
Stau pre munţi cu tabăra.
Eu am stătut şi am gănditŭ,
Mă uitaiu spre răseritŭ,
Şi în jos către sf[i]nţit,
Şi din cătro am venit.
Mă rugaiu lui D[u]mnezeu,
Să-m arate drumul mieu
Încătro voiu să mă ducŭ eu,
Să-m găsăsc şi neamul mieu.
Vină-m, dragă turturea.
f. 7 v⁰ De-m arată calea mea
Să pociu treace Dunărea,
Să-m găsăsc şi mândruţa.
O, că eu striin fusăiu,
Reale zile avusăiu,
Pănă capul mai pusăiu.
De ş'ar crepà pămîntul
Să mă apăr cu dănsul,
Doară aş treace bănatul,
Nu mi-aş mai strica trupul.
Ia-mŭ, Doamne, sufletul mieu
Şi mi-l bagă în sinul tău,
Nu mai pofti traiul mieu,
Că trăesc cu năcaz răŭ.

[1] Sic, în loc de *negura*. Dovadă de copiare.

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34)

6.

[Verşul pustiei sau Pustnicul.]

f. 9 r⁰ Acest fečor de înpăratŭ. O![1]
În pustie au întratŭ.
Eu mă rog pustie ţie:
Primeşte-mă şi pre mine,
Pre mine într'a ta desime.
Primeşte-mă ca pre pruncul
La a sa maică
Când la [ţâţă] şi-lŭ apleacă,
Că las traiulŭ cel lumescŭ
Şi viu la cel pusnicescŭ
Nici nu mă lungi cu frica,
Te-am iubitŭ ca pre o vistierie
Ce e plină de avuţie.
Te-am iubit ca pre o polată
Ce e cu aur ferecată.
Pă la mez de miează noapte
Nu mă înfricoşa de moarte.
Că nu mă tem de nimica.
Merg prin dumbrăvi odrăslite
Ca prin nişte vii rodite.
Ramurile tale-ţ pleacă,
Şi le pleacă cât de multe,
Ca ruga să mi să asculte.
Şi le pleacă cât de jos
Ca să-m dobăndescŭ folos.
f. 9 v⁰ Fi-voi sălbatecă hiară ||
Lăpădat din lume-afară.
Cândŭ gândesc de al mieu părinte,
Eu plâng cu lacremi fierbinte.
Carele m'au îndemnat
De lume că m'am lăsat,
De părinţ m'am depărtat
Şi în pustie am întrat

[1] O! se repetă după fiecare vers. N. D.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34

Cu gândul d[u]mneze[e]sc
Că voi să mă pusnicesc ;
Altŭ lăcaş să [î]mŭ gătescŭ
La împăratul cel cerescŭ.
Că iaste lăcaş frumos,
De astă lume n'am folos.
Că ce nu am o soţie
Ca să trăesc în pustie.
Dorind de sufletul mieu
Să margă la D[u]mnezeu.
În lume să nu am traiu,
Să-m gătesc odihnă în raiu,
Că m'am lipsit de părinţi
Şi plăng cu lacremi fierbinţi.
Şi stau de tot mă gândesc
Cui voiu să mă jeluescŭ.
Jelui-m'aş munţilor
f. 10 r⁰ De dorul părinţilor. ||
Munţii sânt pietri surde,
Pre nimene nu aude.
Jelui-m'aş brazilor
Tot de dorul fraţilor.
Brazilor şi cerbilor :
Cerbul iaste vită mută,
Pre nimene nu ascultă,
Ci el fuge foarte tare,
Eu rămâiu la suspinare.
Jelui-m'aş cămpilor,
Câmpilor şi florilor
De dorul surorilor.
Cămpul iaste locŭ întins
Şi cu dorul m'au încins.
Şi de lume mă lăsaiu,
În pustie [eu] întraiu.
Eu mă rog pustie ţie
Să mă laşŭ un an de zile
Să văz lumea cum să ţine

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34

Să viu iarăşŭ în pustie,
În pustie să-m trăescŭ,
Pusnic să mă pristăvesc,
În raiu să mă odihnesc
Şi la înpăratul cerescŭ,
Că lumea ţine puţin,
Dară în raiu în veaci, Amin.
În raiu e traiu îngeresc
De la înpăratul ceresc.
f. 10 v⁰ Îngerii să veselesc ||
Cu sufletul pusnicescŭ,
Fiindŭ hrănit în pustie,
Pristăvitŭ în curăţie.
De acumŭ până în vecie
Mila D[o]mnului să fie
Cu mult dar, cu veselie.

8.

Frunză verde ca nalba . . .

Frunză verde ca nalba,
M'aş iubi cu dumnea-ta
Şi nu ţ-am ştiut firea.
Unde-su mă uit la tine,
Arde inimioară în mine.
Te văz de pă ochişori
Că eşti bună de marghioli.
Ş'amŭ înţeles şi te ştiu,
f. 12 r⁰ Ştiu guriţa ce [î]ţ || poate,
Că scoli oameni de pă moarte.
Coconiţă albioară,
Mulţi voinici băgaşŭ în boală.
Au venit şi rândul mieu
Ca să zacŭ de dorul tău.
Coconiţă ş'o aglică,
Cu guriţa mititică,
Să mă uit mai multŭ m-i fricǎ
M-i fricǎ că te-oi deotea (= „deocheà"),
Leicuţă, lumea mea

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34

9.

[Versul Hotinului.]

f.v⁰144 Hotine, Hotine,
Gătește-te bine
Că Muscalul vine
Să între în tine.
Sărmane Hotine,
Vin să te robească
Să te prăpădească,
Vin cu tunurile
Spargu la zidurile,
Vin cu tunuri mari
Spargŭ la ziduri tari.
Vin cu tunuri mici
Omorŭ dă la Turci.
Pă deal și pă lunci
Steaguri de haiduci,
Pă deal și pă șes
Cătane pă jos,
Iarŭ [pă drumuri] mici
Vinu-ș[i] povodnici,
Iarŭ pre drumuri mari
Vinu-ș [i] hvinărari [1],
Iarŭ pă drumuri bătute [2]
Armele să audŭ
Că săntŭ omeni tari
De bat la Tătari.
Tătăroicile
Plăng săracile
Cu copii în brațe
Cu lacrămi pă față.
Copil de Tătar
Robul la Muscal.
O, săracii Turci,

Versul lui Hotin.

(Gaster l. c. II, p 335—336)

Hotine, Hotine!
Gătește-te bine,
Că Muscanul vine
Cu oa[s]tă pre tine.
Pre deal și pre șesu
Tot voinici al[e]și
Și pre locuri, văi
Sta guri [3] de mișei
Și pre dealuri mari
Vin tot ghenerari.
Ghenerari strigà :
Raita cătana.
N'avem ce tăea.
Turcii din barilă
Să rugà cu m[ilă] :
Până în primăvară
C'ar eși din ț[ară].
Iară ei striga
Și încă lăcrăma :
Săraci[i] de noi!
Vreamea ča de-apoi.
Că săraci[i] Turci
Ei zac ca butuci
Că pă basa de la munte
L-au lovit în frunte.
Basa de la Olt

[1] *Sic*, în loc de *ghinărari*.
[2] *Sic*, în loc de *drum bătut*.
[3] *Sic*, în loc de *steaguri* — N. D.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34

Cum zac la butuci.
Şi čalmelele
Zac ca verzele,
Hartăganele
Să 'ncarci carăle.
Flore di pă brad,
Despre Ţarigrad
Muscalii [1] să bat.
Din cinci mii de Turci
Au rămas numai cinci
Şi accia sănt (sic, = „s-“)
De tunuri [2] loviţi.
O paşe vestit,
Cum nu te-ai păzit.
Paşa de la Diiu
Au perit întâiu.
Paşa de la munte
Zace de să înpute.
Paşa de la Olt
Au perit la foc
Cu oste cu tot.
Càndu fu Joi mai despre
Hotinul arde cu pară
Şi Turci[i] grăesc: „Săraci
„Că au venit vremea de apoi
„Ca să perim noi
„Sabie muscălească
„Să se pomenească
„În Ţara turcească
„De acum până'n veci. Amin“.

De trei zile-i mort.
Cu ostaş cu tot.
Turci[i] le jelea
Şi din grai grăea:
Săraci[i] de noi!
Vreamea ča de-apoi.
Noi în ţara noastră
Călcam pre mătase,
Iară noi pre-aici
Stăm cu prunci[i] mici,
Cu lacrămi fierbinţi
Umblând cu op[inci];
Cu lacrămi pe faţă
Cu copii în braţă
Ţara moldovască
Focul o pârlească
Numai să rămâie
Spre apărare miie
Vearde stegerel
Să mă sui în el,
Să-m fac ăchi[i] roată
Să-m văz ostea toată.
Măcar de şi moartă
Rogoz de pe vale,
Turci[i] fug călare.
Merişor crăpat,
Că s'au spărieat.
Fug la Ţarigrad.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

N. DRĂGANU.

---

[1] Scris greşit *Muscale*.

[2] Scris greşit *tunurilori*.

BDD-A14768 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul”
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:34